

Пушкар О.А.

кандидат юридичних наук, адвокат

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ МОДЕРНІЗАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті зазначено, що основу сучасних цифрових «великих даних», що використовуються в політичному та державному управлінні України, сьогодні становлять різні банки та бази даних, зосереджені, у тому числі, у державних інформаційних системах, чие використання врегульоване законодавством, різноманітністю та своєю різноманітністю. Для ефективного політико-адміністративного управління також важливим є перехід державних органів від методів традиційної аналітики, зверненої в минуле, до сучасних цифрових можливостей аналітики «Великих даних» – до передбачуваної та прогностичної аналітики, а також до можливості прийняття управлінських рішень он-лайн.

Вступ українського суспільства та держави в епоху розвитку та використання цифрових технологій означає цифрову (на основі використання Великих даних та їх аналітики) трансформацію всіх сфер людського життя та публічного управління, створення необхідних умов політичного, економічного, інформаційно-технологічного та правового характеру для формування нової цифрової екосистеми, підготовки кадрів, що мають цифрові компетенції, підготовлені до життя і роботи в цифрову епоху.

Зазначено, що сучасна інформаційна сфера суспільства та особливо розвиток ІКТ та цифрових технологій та їх практичне використання у життєдіяльності людей, політичній сфері та державному управлінні категорично випереджають дослідницькі роботи вчених. У науці публічного управління зберігається ситуація найрізноманітнішого вживання терміна «державна інформаційна політика». При цьому широко відомо, що правильність і стабільність терміновживання досягається завдяки використанню тих самих понять, а також однакового їх розуміння. Вважаємо, що наука публічного управління, незважаючи на значні зусилля, зроблені багатьма вченими, не змогла не лише концептуалізувати державну інформаційну політику, а й виробити єдине розуміння змісту державної інформаційної політики загалом.

До обґрунтувань необхідності концептуалізації державної політики віднесено насамперед системне розуміння та уявлення про суспільну проблему, у тому числі пов'язану з розвитком, механізми її вирішення, внаслідок чого знижується ризик помилок політичного та управлінського характеру. На практиці у процесі формування та реалізації державної політики бере участь велика кількість політико-адміністративних структур і, стикаючись з однією і тією самою проблемою, кожна з них вирішує її відповідно до своїх тактичних та стратегічних показників.

Ключові слова: державно-управлінські механізми, інформаційна політика, концептуальна модель, модернізаційна трансформація, цифрові технології.

Постановка проблеми. Державна інформаційна політика України в умовах використання цифрових технологій має бути вдосконалена та модернізована не лише з погляду теорії науки публічного управління, розвитку теорії політичних процесів, технологій та інститутів, а й із практичної точки зору. У цьому механізми вдосконалення і, тим паче, модернізації державної інформаційної політики повинні мати як теоретико-методологічний, так і науково-практичний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями у галузі розроблення підходів до

впровадження концептуальної моделі модернізаційної трансформації державно-управлінських механізмів реалізації інформаційної політики України в умовах використання цифрових технологій чимало вчених і практиків приділили свою увагу. Ці питання у своїх працях розглядали такі вчені, як Аткинсон Е., Власюк О., Дунаєв І., Коломицева А., Кудь А., Танці В. та ін.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення підходів до впровадження концептуальної моделі модернізаційної трансформації державно-управлінських механізмів реалізації інформацій-

ної політики України в умовах використання цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо також практично необхідною розробку концептуально-цілісної моделі політико-адміністративних механізмів реалізації державної інформаційної політики. Під концептуально цілісною моделлю політико-правових механізмів реалізації державної інформаційної політики України з урахуванням використання цифрових технологій розуміється досягнення наступних основних завдань.

По-перше, для розвитку сучасної української науки публічного управління вважаємо важливим у теоретико-методологічному плані операционалізувати звизначення державної інформаційної політики в умовах використання цифрових технологій у їхньому вузькому та широкому розумінні.

По-друге, у практичному аспекті необхідно виключити наявні прогалини в концептуальному та законодавчому забезпеченні реалізації державної інформаційної політики шляхом ухвалення Концепції державної інформаційної політики.

По-третє, напрацьовані політико-адміністративні практики реалізації інформаційної політики необхідно гармонізувати з основними напрямками інформаційної діяльності Міністерства цифрової трансформації України.

Зазначені напрями становлять, на нашу думку, суть концептуально-цілісної моделі політико-адміністративних механізмів реалізації державної інформаційної політики в умовах використання цифрових технологій.

Зупинимося докладніше на основних напрямках запропонованої моделі. Слід нагадати, що концептуалізація державної інформаційної політики сьогодні необхідна як у теоретичному, так і у прикладному плані. Концептуалізація інформаційної політики України можлива з урахуванням майже тридцятирічного періоду інформаційного розвитку. За цей час досягнуто певних успіхів України як держави в інформатизації державних органів. Інформаційний розвиток України забезпечено програмними та стратегічними документами, що постійно вдосконалюються.

Цілком успішно розвиваються окремі напрями державної інформаційної політики. Тим часом, деякі з напрямків залишаються без належної уваги як на найвищому політичному рівні, так і на рівні законодавчого процесу. На нашу думку, це також виключно пов'язане з тим, що досі державну інформаційну політику в Україні не концептуалізовано.

Тим часом концептуалізація – це важливий процес введення нових уявлень у вже накопичений

і масив емпіричних даних, що діє. Вочевидь, що це загальнотеоретичний метод використовується практично переважають у всіх науках. Це також і первинна теоретична форма, яка, безумовно, має у випадку з державною інформаційною політикою зазнавати певного коригування модернізації щоразу з урахуванням впливу на її склад сучасних інформаційних, цифрових та інших технологій.

Впровадження інформаційних технологій у сферу політики та державного управління на початку двохтисячних років викликало появу значної кількості наукових публікацій щодо проблеми державної інформаційної політики. Однак якщо проаналізувати зміст цих публікацій, то виявляється, що багато вчених зупинилися на констатації факту незавершеної розробленості поняття «державна інформаційна політика», проте часто не пропонуючи свої концептуальні рішення.

Накопичений людством позитивний досвід використання інформації за останнє тридцятиріччя після відкриття Інтернету як інноваційної технології у взаєминах держав світу зі своїми громадянами та бізнес-спільнотою, а також розвиток нових теорій державного управління, що активно обговорювалися науковою громадськістю наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття, кардинально трансформує як повсякденне життя громадян, але й політичну сферу і управління. Виникає нове розуміння, нові концепції, нові ініціативи та нове ставлення до презентації суспільно- та бізнес значущої інформації, головним накопичувачем якої сьогодні є держава. Однак на сучасному етапі цифрового розвитку, вважаємо, слід вести мову вже не лише про саму інформацію та її роль у політико-адміністративному управлінні. Поточний практичний стан розвитку інформаційної сфери характеризується, на відміну від попередніх періодів, транскордонністю інформаційних технологій, їх застосуванням у всіх аспектах життєдіяльності людини та великою залежністю стану економічного розвитку держави від ефективності використання ІКТ та цифрових технологій.

Одночасно стан розвиненості інформаційної інфраструктури набуває характеру критичної технології для України і охоплює як питання інформаційної безпеки нашого суспільства та держави, а й ефективність політичного і управління в країні. Інформаційний аспект державної інформаційної політики в Україні також набуває нового значення у зв'язку з розширенням областей застосування ІКТ, формуванням та використанням величезної кількості «Великих даних», перш за все, в державному секторі. У зв'язку з цим тепер

уже не стільки сама інформація, а створені на її основі масиви даних, що позначаються сьогодні як «Великі дані», набувають важливого значення для модернізації сучасної державної інформаційної політики в Україні.

Основу сучасних цифрових «великих даних», що використовуються в політичному та державному управлінні України, сьогодні становлять різні банки та бази даних, зосереджені, у тому числі, у державних інформаційних системах, чие використання врегульоване законодавством, різноманітністю та своєю різноманітністю. Для ефективного політико-адміністративного управління також важливим є перехід державних органів від методів традиційної аналітики, зверненої в минуле, до сучасних цифрових можливостей аналітики «Великих даних» – до передбачуваної та прогнозованої аналітики, а також до можливості прийняття управлінських рішень он-лайн.

Виникає також і нове поняття – «цифровізація», і навіть іноді digitalization економіки та суспільства, передусім, необхідно внести визначеність у термінологію.

Вступ українського суспільства та держави в епоху розвитку та використання цифрових технологій означає цифрову (на основі використання Великих даних та їх аналітики) трансформацію всіх сфер людського життя та публічного управління, створення необхідних умов політичного, економічного, інформаційно-технологічного та правового характеру для формування нової цифрової екосистеми, підготовки кадрів, що мають цифрові компетенції, підготовлені до життя і роботи в цифрову епоху.

Слід також зазначити, що сучасна інформаційна сфера суспільства та особливо розвиток ІКТ та цифрових технологій та їх практичне використання у життєдіяльності людей, політичній сфері та державному управлінні категорично випереджають дослідницькі роботи вчених. У науці публічного управління зберігається ситуація найрізноманітнішого вживання терміна «державна інформаційна політика». При цьому широко відомо, що правильність і стабільність терміновживання досягається завдяки використанню тих самих понять, а також однакового їх розуміння. Вважаємо, що наука публічного управління, незважаючи на значні зусилля, зроблені багатьма вченими, не змогла не лише концептуалізувати державну інформаційну політику, а й виробити єдине розуміння змісту державної інформаційної політики загалом.

Завдяки актуалізації концептуального забезпечення державної інформаційної політики буде

забезпечено теоретичну організацію новітнього дослідницького та практичного матеріалу, понять, категорій, що враховують модернізаційні тенденції в інформаційній сфері. Як показує проведене дослідження, розробити концепцію державної інформаційної політики сьогодні потрібно. У рамках запропонованої концепції державної інформаційної політики можна виявити наявні прогалини, неточності та неясності, а також протиріччя. Мета концептуалізації державної інформаційної політики полягає, на нашу думку, у тому, щоб позначити дослідницьке поле можливих на даному етапі способів роботи теоретично, запропонувати бачення предметних полів роботи в дослідному режимі.

Останнім часом дослідницький інтерес у межах науки публічного управління до проблематики концептуалізації став відновлюватися. Сьогодні вже з'являються окремі роботи, присвячені проблематиці концептуалізації, наприклад, державної політики, сучасного політичного простору тощо.

Така концептуалізація сьогодні вкрай необхідна і для державної інформаційної політики. До обґрунтувань необхідності концептуалізації державної політики можна віднести насамперед системне розуміння та уявлення про суспільну проблему, у тому числі пов'язану з розвитком, механізми її вирішення, внаслідок чого знижується ризик помилок політичного та управлінського характеру. На практиці у процесі формування та реалізації державної політики бере участь велика кількість політико-адміністративних структур і, стикаючись з однією і тією самою проблемою, кожна з них вирішує її відповідно до своїх тактичних та стратегічних показників.

Концепція дозволяє задавати політичний курс, ставити єдині цілі та завдання для всіх учасників політичного та державного управління, консолідувати їх потенціал та ефективно використати всі наявні ресурси. Саме концепція державної політики дозволяє інформувати широкі верстви населення, громадськість, бізнес-середовища про декларовану політику, стадії її розробки та реалізації, а також з урахуванням можливостей, які в кінцевому рахунку надають цифрові технології – аналітики Великих даних та можливості доступу, залучати громадян та інститути громадянського суспільства до обговорення та оцінки результатів.

Практика державного управління вже напружувала комплекс нормативних правових актів, адміністративних регламентів, інших документів, які розкривають значну кількість термінів, що так чи інакше пов'язані з державною інформаційною політикою.

Важливо також те, що поняття «державна інформаційна політика» використовується досить активно в останню чверть століття. Це загальне, універсальне позначення політики держави в інформаційній сфері, яке найбільше «прижилося» у дослідницькому середовищі [1]. Державна інформаційна політика має планово-програмний характер. У зв'язку з цим її оформлення має бути логічно завершеним. Вона повинна мати теоретичну базу та бути забезпеченою не лише законодавством, а й концептуально. Ряд робіт присвячено концептуалізації деяких понять у науці [2].

Крім того, дослідження, як правило, не завжди враховують тенденцію розвитку самого законодавства, а надалі і роль тих технологій, які кардинально змінили структуру інформаційної діяльності в політиці та державному управлінні. Науково-теоретичне значення для науки публічного управління концептуалізації державної інформаційної політики полягає в тому, що запропоноване знання здатне стати основою для здійснення більш цілеспрямованих та глибоких досліджень.

Наступним елементом концептуально цілісної моделі політико-адміністративних механізмів реалізації сучасної державної інформаційної політики є правовий регулятор. Законодавче забезпечення реалізації державної інформаційної політики також потребує свого вдосконалення. У прикладному аспекті в рамках запропонованої моделі важливе значення для України набуває вирішення проблеми гармонізації напрацьованих регіонами політико-адміністративних практик реалізації інформаційної політики з основними напрямками інформаційної діяльності Міністерства цифрової трансформації України. На сьогоднішній день вважаємо, що відсутня належна взаємодія науки та практики, необхідна узгодженість та кореляція між практикою державного управління в інформаційній сфері та теорією науки. У зв'язку з цим вважаємо важливою рекомендацією узгодження теоретичних та практичних позицій, що дозволить підвищити якість досліджень інформаційної сфери суспільства в рамках сучасної науки публічного управління.

Крім того, перспективні дослідження також будуть узгоджені з основними положеннями діючих інформаційних концепцій та доктрин, нормами інформаційного законодавства.

Практичний підхід, що використовується Міністерством цифрової трансформації, у визначенні напрямів державної інформаційної політики та сфер інформаційної діяльності держави в умовах використання цифрових технологій, не

повністю збігається з напрямками досліджень інформаційної сфери у рамках сучасної науки.

Основні напрями державної інформаційної політики – це інформаційна держава, IT-галузь, медіа, електронний уряд, телекомунікації. Авторська пропозиція полягає в тому, щоб сфери, що є, доповнити сферою побудови інформаційного суспільства, а напрями сучасної державної інформаційної політики доповнити напрямом, пов'язаним з використанням сучасних цифрових технологій. Загалом необхідна постановка таких важливих завдань:

- розробка концептуального бачення розвитку України та суспільства в цифрову епоху;
- інтенсифікація процесів нормативного правового регулювання інформаційних відносин з урахуванням розвитку цифрових технологій;
- формування та розвиток екосистеми цифрового розвитку;
- розвиток системи підготовки кадрів для роботи в умовах цифрової економіки, розвиток цифрових компетенцій у державних службовців та населення та ін.

Виходячи зі сказаного, а також на основі проведеного дослідження, вважаємо за можливе стверджувати, що за останні десять-п'ятнадцять років інформаційного розвитку країни сформувалися нові напрями державної інформаційної політики – у галузі побудови інформаційного суспільства та у сфері ІКТ [3].

Іншими словами, значно більше уваги дослідників було приділено саме напрямам розвитку інформаційних технологій та інформаційного суспільства. Очевидно, що ці напрями входять до складу ширшого поняття державної інформаційної політики. Наукові дослідження попередніх років у рамках науки публічного управління, присвячені державній інформаційній політиці за їхньої очевидної, як показало справжнє дослідження, незавершеності багато в чому втрачають актуальність в епоху цифрових трансформацій. У зв'язку з розвитком цифрових технологій, підвищенням ролі та статусу інформації в політичній сфері та використання великих даних та їх аналітики в державному управлінні необхідна також і коригування предметної галузі цифровізації.

Висновки. Особливістю сучасного періоду інформаційного розвитку держави та суспільства в Україні серед факторів, які домінують та визначають державну інформаційну політику сьогодні, слід назвати інформацію у формі Великих даних, їх аналітику та інші цифрові технології. Таким чином, наголосимо, що використання цифрових технологій у політико-адміністративному управлінні трансформує сьогодні зміст сучасної державної інформаційної політики.

Список літератури:

1. Кудь А. А. Правове регулювання децентралізованих інформаційних платформ: проблеми і пропонування приватноправовий підхід до їхнього вирішення в Україні. Теорія та практика державного управління. 2021. Том 2, № 73. С. 47–66.
2. Дубов Д.В., Дубова С.В. Основи електронного урядування. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 176 с.
3. Електронна демократія : навч. посіб. Н.В. Грицяк, С.Г. Соловйов; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. К.: НАДУ, 2015. 66 с.

Pushkar O.A. CONCEPTUAL MODEL OF MODERNIZATION TRANSFORMATION OF STATE AND ADMINISTRATIVE MECHANISMS FOR IMPLEMENTING INFORMATION POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES

The article states that the basis of modern digital "big data" used in political and public administration of Ukraine today is various banks and databases, concentrated, including in state information systems, whose use is regulated by law, diversity and its heterogeneity. For effective political and administrative management, it is also important for state bodies to transition from methods of traditional analytics, turned to the past, to modern digital capabilities of "Big Data" analytics – to predictive and predictive analytics, as well as to the ability to make management decisions online.

The entry of Ukrainian society and the state into the era of development and use of digital technologies means digital (based on the use of Big Data and its analytics) transformation of all spheres of human life and public administration, the creation of the necessary conditions of a political, economic, information-technological and legal nature for the formation of a new digital ecosystem, the training of personnel with digital competencies, prepared for life and work in the digital era.

It is noted that the modern information sphere of society and especially the development of ICT and digital technologies and their practical use in people's lives, the political sphere and public administration categorically outstrip the research work of scientists. In the science of public administration, the situation of the most diverse use of the term "state information policy" persists. At the same time, it is widely known that the correctness and stability of the term use is achieved through the use of the same concepts, as well as their uniform understanding. We believe that the science of public administration, despite the significant efforts made by many scientists, has not been able not only to conceptualize state information policy, but also to develop a single understanding of the content of state information policy in general. The justifications for the need to conceptualize state policy include, first of all, a systemic understanding and understanding of a social problem, including one related to development, and mechanisms for solving it, as a result of which the risk of political and managerial errors is reduced. In practice, a large number of political and administrative structures participate in the process of forming and implementing state policy, and, faced with the same problem, each of them solves it in accordance with its tactical and strategic indicators.

Key words: state management mechanisms, information policy, conceptual model, modernization transformation, digital technologies.